

Water voorop?!

Met het essay 'Water voorop' wil het waterschap richting geven aan de discussie over het toekomstig waterbeheer in Midden-Nederland. De discussie over dit essay zal input zijn voor de keuzes die het waterschap gaat maken voor het waterbeheer voor de komende zes jaar. Dit wordt opgenomen in het derde waterbeheerplan van De Stichtse Rijnlanden.

Het waterbeheer van de toekomst vraagt vandaag om een antwoord. Welke ruimte geven we water? Laten we water de leidraad zijn voor de inrichting en het gebruik van onze ruimte? Kortom: stellen we het water voorop? Vragen waar Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden in de aanloop naar het derde waterbeheerplan antwoorden op moet geven.

Water is geen zaak meer van het waterschap alleen. De vraag is niet óf we samenwerken, maar hoe. Hoe geven we op een effectieve wijze invulling aan samenwerking als we schoon, voldoende en veilig water willen garanderen aan volgende generaties? Welke rol zien wij voor ons waterschap weggelegd? Wat zouden we van gemeenten, van maatschappelijke organisaties willen vragen? En van de provincies en het Rijk? Hoe betrekken we de burgers en het bedrijfsleven hierbij? Hoe realiseren we al de mooie toekomstbeelden? Tegen welke prijs?

Wij hopen dat dit essay 'Water voorop' u aan het denken zet en dat u bereid bent met ons mee te denken. De vragen over het waterbeheer van de toekomst zijn te groot voor ons waterschap alleen. Juist daarom stellen wij graag, met u, het water voorop!

Duurzaam werken aan water

Dijkgraaf Patrick Poelmann: "Bij alle afwegingen die wij als waterschap moeten maken, heeft De Stichtse Rijnlanden 'duurzaamheid' als uitgangspunt. We willen de wereld goed achterlaten voor volgende generaties, ook waar het het water betreft. Duurzaamheid is een lastig begrip. Ter vereenvoudiging onderscheiden we sociale, economische en ecologische duurzaamheid.

Onze missie

"Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zorgt als waterautoriteit voor veilige dijken, droge voeten en schoon water. Kernwaarden bij onze aanpak zijn duurzaamheid, kwaliteit, resultaatgerichtheid, innovativiteit en efficiency. We zijn zichtbaar en bereikbaar voor de inwoners en de bedrijven in ons gebied. We werken intensief met andere partijen samen, want waterbeheer kan niet los gezien worden van de samenleving. De Stichtse Rijnlanden stemt het waterbeheer af op de eisen van de toekomst en werkt daartoe actief mee aan de totstandkoming van het waterbeleid."

Aan sociale duurzaamheid geven we vorm door nadrukkelijk voor onze inwoners en hun leefomgeving te werken. We willen burgers een stem geven bij de totstandkoming van ons beleid en met hen samenwerken bij de uitvoering. We zijn transparant in onze besluitvorming en laten zien hoe we het belastinggeld besteden.

Economische duurzaamheid betekent: zorgen dat de maatschappelijke baten van ons werk hoger zijn dan de maatschappelijke kosten. Daarbij is de vraag aan de orde hoeveel de zorg voor veiligheid, schoon water en droge voeten de samenleving waard is.

Wij kijken verder dan onze eigen portemonnee en wegen de kosten en baten ook voor de lange termijn tegen elkaar af.

Onder ecologische duurzaamheid verstaan

we de aanpak van het waterbeheer zelf. We willen geen afwenteling van problemen in ruimte, tijd of naar een ander milieucapitulum. Bij onze bedrijfsvoering streven we naar een minimale belasting van het leefmilieu, bijvoorbeeld door energiebesparing.

Duurzaam werken aan water vraagt om een evenwichtige afweging tussen sociale, economische en ecologische duurzaamheid. We willen wonen, werken, recreëren..., we willen veiligheid, maar het mag niet te veel kosten.

Zet deze afwegingen naast alle veranderingen die op ons afkomen: de klimaatverandering, de bodemdaling, de Europese Kaderrichtlijn Water, veranderende wetgeving....

Hoe passen we het waterbeheer hier op een

duurzame manier in? Hoe kunnen we nu zorgen dat we later niet met de gevolgen van verkeerde besluiten worden geconfronteerd? Ingewikkelde afwegingen, waar ons waterschap ook nu al hard aan werkt. Eigenlijk kan dit vraagstuk maar op één manier echt worden opgelost: door er met alle betrokkenen mee aan de slag te gaan!"

Patrick Poelmann,
Dijkgraaf Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Inspelen op ontwikkelingen

In hoeverre het waterschap uitgangspunten voor duurzaamheid in praktijk kan brengen wordt in aanzienlijke mate bepaald door externe ontwikkelingen. Voor een deel zijn deze bekend, voor een deel weten we nog niet welke kant ze opgaan, bijvoorbeeld klimaatverandering. De ontwikkelingen en de vraagstukken waarop we moeten inspelen staan hieronder beschreven.

Klimaatverandering: natter én droger

Het klimaat verandert. Met name de kans op wateroverlast en hogere waterstanden op de rivieren spreken tot de verbeelding. Het is duidelijk dat dit om maatregelen vraagt. Minder bekend zijn de gevolgen van extreem lage rivierafvoeren en periodes met droogte. Ook hiervan zijn de consequenties, bijvoorbeeld voor natuur, landbouw en scheepvaart, verstrekkend. De temperatuurstijging is een bedreiging voor de waterkwaliteit (blauw-algen) en vergroot problemen met exoten.

West-Nederland: zoet of zout?

Het hoofdwatersysteem van De Stichtse Rijnlanden speelt in tijden van droogte een belangrijke rol voor de doorvoer van zoet water naar West-Nederland. Alleen ingrepen in de huidige wateraanvoerkanalen garanderen dat we in de toekomst voldoende zoet water kunnen blijven aanvoeren. Blijft West-Nederland zoet of mag het verzilten?

Waterkwaliteit

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt naast de chemische waterkwaliteit ook de ecologische kwaliteit centraal. Een ecologisch gezond watersysteem heeft een soortensamenstelling van planten en dieren die daar thuishoren. Voor de ecologische waterkwaliteit is de inrichting van de watergang en de manier van beheer en onderhoud bepalend. De huidige inrichting en beheer van de watergangen zijn hier nog niet op aangepast.

Natuurvriendelijke oever in Overvecht-Zuid, Utrecht

Om een duurzaam systeem te realiseren zijn veel partijen nodig. Hoe zorgen we hiervoor?

Waterverontreiniging: nieuwe vragen

Sinds het midden van de vorige eeuw zuiveren we het afvalwater van industrie en huishoudens. Hierdoor is de waterkwaliteit enorm verbeterd. De inspanning is later ook gericht op het verminderen van diffuse waterverontreinigingen. De laatste jaren is er aandacht voor verontreinigingen die nu

(nog) niet uit het afvalwater verwijderd worden, zoals hormoonverstoorders en medicijnresten. Wordt dit een serieus probleem of maken we van een mug een olifant?

Nieuwe wetgeving

Maar liefst zestien nieuwe wetswijzigingen op het gebied van waterbeheer en ruimtelijke ordening hebben een directe invloed op de positie van het waterschap in het maatschappelijke krachtenveld bij (de verdeling van) het ruimtelijk gebruik.

De nieuwe wetgeving leidt tot drie grote veranderingen:

- door verminderde regeldruk neemt het aantal algemene regels toe. Hierdoor zullen andere toezichtregimes noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld via certificering;
- de verantwoordelijkheden van de overheden verschuiven op het gebied van ruimtelijke ordening, grondwaterbeheer en de waterketen;
- de nieuwe regelgeving gaat uit van een pro-actieve werkwijze van overheden richting burgers, bedrijven en andere overheden. Hierdoor zal minder zelfstandig en sectoraal gewerkt worden.

Veiligheid: tegen welke prijs?

Na het hoog water in 1995 werd duidelijk dat de rivierdijken ons onvoldoende beschermen. Dit besef leidde tot het Delta-plan Grote Rivieren en later tot het project 'Ruimte voor de Rivier'. De kadeverschuiving bij Wilnis en (stedelijke) wateroverlast leidden tot normen voor wateroverlast en de regionale keringen.

Toch houden we nog steeds te weinig rekening met het water bij de ruimtelijke ordening. En ook al houd je daar rekening mee: absolute veiligheid en vrijwaring van wateroverlast bestaan niet. De overheid kan niet alle risico's dragen. Zowel de overheid als burgers en bedrijven moeten zich hiervan bewust zijn. En (hoeveel) willen we investeren in het verkleinen van de gevolgen van wateroverlast?

interview

Patrick Poelmann sprak persoonlijk met drie waterpartners, over de toekomst van het waterbeheer.

Het nieuwe, agrarische elan

Met de heer Henk Veldhuizen, voorzitter LTO Noord Utrecht en lid algemeen bestuur LTO Noord, sprak Patrick Poelmann over de ontwikkeling van de landbouw en het belang van goed waterbeheer.

"Het aanpassingsvermogen van de landbouw is door de eeuwen heen geweldig geweest. De landbouw is een blijvende factor van betekenis die ook meegaat met zijn tijd. Met een nieuw, sterk zelfbewust elan. Als je een bepaalde

ontwikkeling wil inzetten met een aangepast waterbeheer, bijvoorbeeld in het veenweidegebied, dan is het belangrijk een haalbaar en betaalbaar systeem neer te zetten. Voorop blijft staan de landbouw als economische sector van betekenis. Maar als het waterschap ambities heeft en er de financiële middelen bij vindt, dan gaan we niet dwars staan. En via technische maatregelen, maar ook een grondbank, bedrijfsverplaatsingen en activiteiten als agrarisch natuurbeheer is veel mogelijk." Veldhuizen wijst in de richting van DLG. DLG heeft veel grond in bezit. Als je deze inzet voor het verbeteren van de landbouwstructuur, dan ontstaat er ook ruimte voor andere zaken. "DLG zet nu alleen grond in voor natuur", aldus de LTO-voorman.

Patrick Poelmann sprak persoonlijk met drie waterpartners, over de toekomst van het waterbeheer.

Natuur in gebiedenbeleid

Jan Jaap de Graeff, directeur van Natuurmonumenten antwoordt op de vraag wat de positie en rol van het waterschap is, in de discussie over gebiedenbeleid en functietoekenning: "Functietoekenning, vooral als het onverenigbare doelen betreft, is een politieke keus. Die keuze ligt bij de provincie. Het waterschap moet wel de waterhuishoudkundige argumenten aandragen en aangeven welke gevolgen een bepaalde keuze heeft voor het waterbeheer. Het is echter niet aan het waterschap om de politieke keuze te maken."

In zijn visie op de toekomst is het belangrijk om over grote waterhuishoudkundige eenheden zoveel mogelijk één peil-

beheer te voeren. "Natuurlijk brengen grotere eenheden frictie in grondgebruik met zich mee." Maar als realisatiestrategie ziet De Graeff mogelijkheden voor het 'oude' instrument van de ruilverkaveling, maar dan in een modern jasje, bijvoorbeeld in het kader van gebiedsontwikkeling. Hij stelt: "Je moet durven kijken naar de begrenzing van de EHS; uitruil behoort dan tot de mogelijkheden."

Als ambitie en realisatie ter sprake komen, blijkt zijn brede maatschappelijke betrokkenheid: "Voor het natuurbeheer geldt voor mij de mening van de bezoeker zwaar. De bezoeker bepaalt mede de natuurambitie. En bij een gebiedsgerichte aanpak is het noodzakelijk alle kwesties in één keer geïntegreerd aan te pakken. Soms is het dan nodig wat minder natuurambitie na te streven in plaats van los van elkaar het hoogste doel na te streven."

De Graeff en dijkgraaf Poelmann

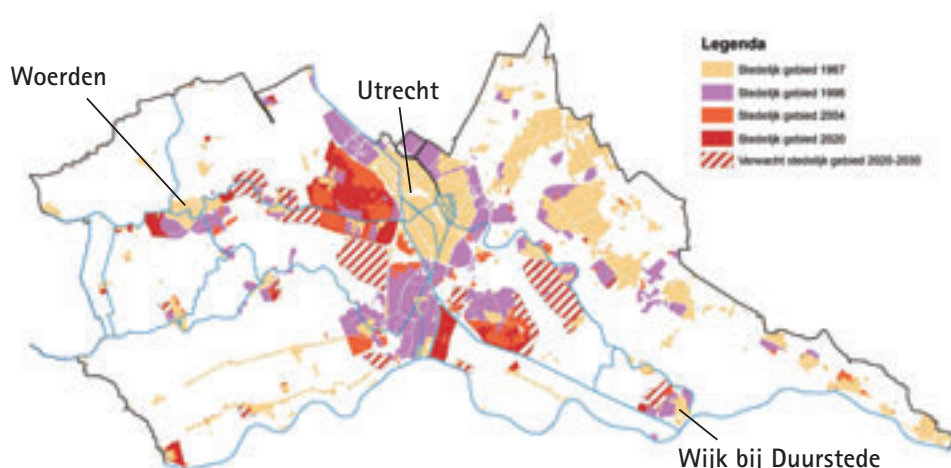

Lekdijk bij Vreeswijk

Verstedelijking rukt op

De laatste vijftig jaar heeft in het werkgebied van De Stichtse Rijnlanden een enorme verstedelijking plaatsgevonden (zie kaartje hieronder). Gevolgen van wateroverlast zijn in deze regio's veel groter geworden.

Gemeenten hebben sindsdien veel in het rioolsysteem geïnvesteerd. Het hoofdwatersysteem is hier echter niet op aangepast. Bodemdaling in het nieuwe stedelijke gebied, vooral in het veengebied, leidt tot zeer hoge beheerskosten.

Stedelijke ontwikkeling 1967-2030

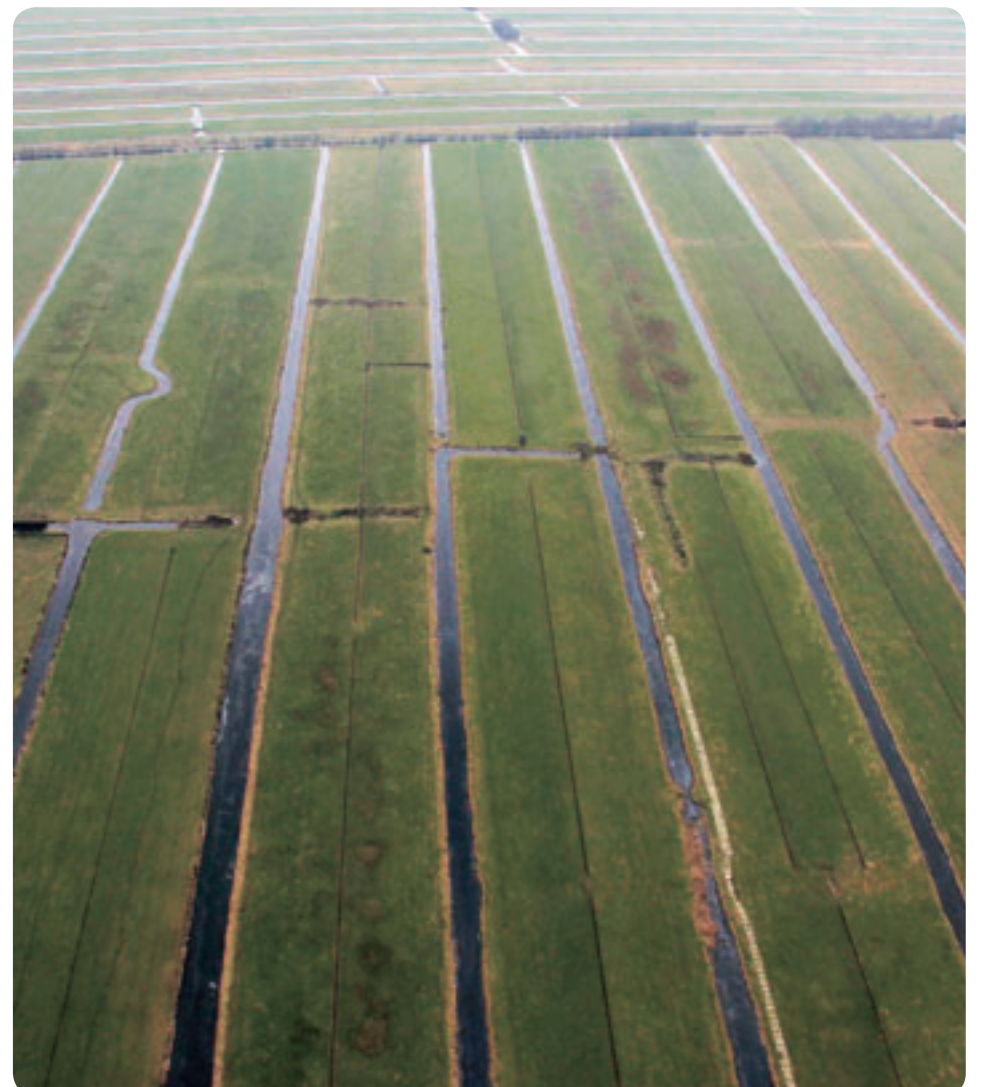
Water en landschap: hand in hand

Het Nederlandse landschap is voor een belangrijk deel gevormd door het water. De mens bedwingt dit water al eeuwenlang. Dit heeft unieke cultuurlandschappen voortgebracht. Het besef dringt steeds breder door dat de cultuurhistorische elementen in het landschap behouden moeten blijven.

Integrale gebiedsgerichte aanpak

Het waterschap werkt steeds vaker gebiedsgericht. Het werkgebied van De Stichtse Rijnlanden is zeer divers, de opgaven voor het waterbeheer dus ook.

We kijken bij de gebiedsgerichte aanpak naar de kwaliteit van een gebied als geheel en niet meer alleen naar het waterbelang. We werken in elk gebied op een verschillende manier, maar in ieder gebied geldt de bereidheid én de noodzaak tot samenwerking met andere partijen.

Karakteristiek landschap bij Kockengen

De regio's centraal

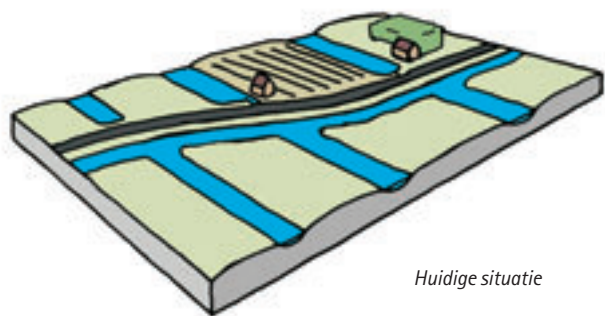
Ons werkgebied kenmerkt zich door veel verschillende landschappen: van de droge Heuvelrug in het oosten, naar het natte veenweidegebied in het westen. Het midden van het gebied is verstedelijkt.

Elk deelgebied heeft zijn eigen 'kwesties' voor wat betreft het toekomstige waterbeheer. Ons streven naar duurzaam waterbeheer moet dan ook op verschillende wijzen opgepakt worden. Daarbij verliezen wij de samenhang tussen de deelgebieden, met name op het gebied van veiligheid en watervoorziening, niet uit het oog.

Groene Hart: water bepaalt het beeld

Het westen maakt deel uit van het Groene Hart. Het landschap bestaat uit open veenweidegebied met melkveehouderijen. Kenmerkend zijn brede sloten en een hoog waterpeil. Van oost naar west lopen de Oude Rijn en de Hollandse IJssel. De oeverwallen met kleigronden zijn van oudsher intensief gebruikt en dicht bebouwd. Als gevolg van de ontwatering in het agrarische gebied klinkt de veengrond in, waardoor de bodem daalt. De belangrijkste watervraagstukken zijn de beperking van deze bodemdaling en het tegengaan van wateroverlast. Door klimaatverandering neemt de omvang van deze vraagstukken toe.

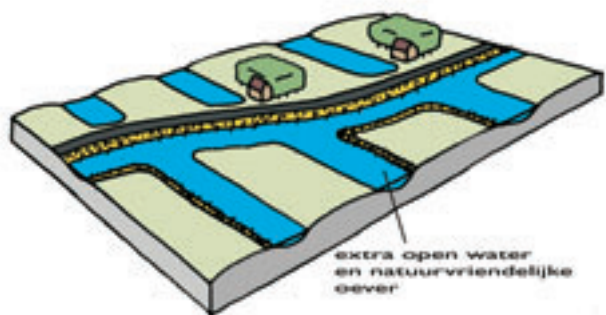
Het waterschap toetst momenteel de veiligheid van de boezemkaden. Als de kaden in stedelijk gebied moeten worden opgehoogd kan dat grote ruimtelijke consequenties hebben.

Huidige situatie

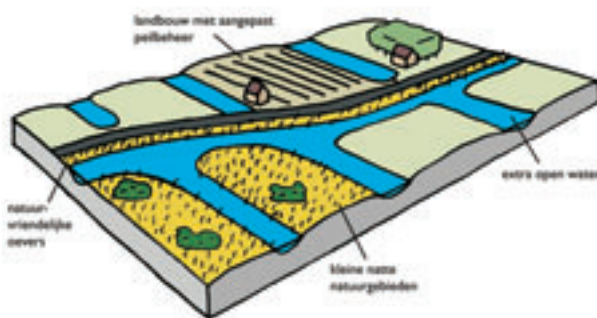
Toekomstperspectief

Het waterschap ziet als toekomstbeeld dat het veenweidegebied voornamelijk open cultuurlandschap blijft, in stand gehouden door de veehouderij.

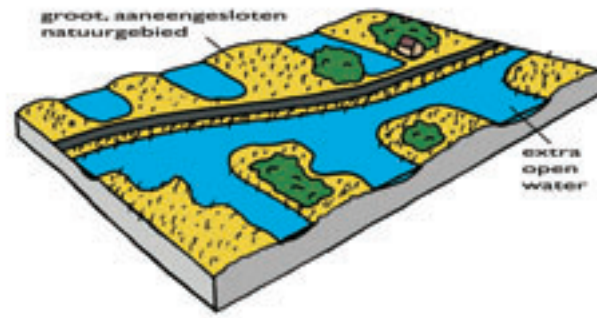
extra open water en natuurvriendelijke oever

In de klei-op-veengebieden (het grootste deel van dit gebied) is de bodemdaling beperkt. Het huidige landschapsbeeld en het agrarisch bodemgebruik blijven in stand. De aanleg van extra open water en natuurvriendelijke oevers geven bergingsruimte om wateroverlast bij hevige regen tegen te gaan. Natuurvriendelijke oevers dragen ook bij aan de waterkwaliteit.

landbouw met aangepast gebiedsbeheer, extra open water, natuurvriendelijke oevers, kleine natuurgebieden

In het veengebied van de regio is de ontwikkeling van een landschap met landbouw en natuur kansrijk. Om bodemdaling tegen te gaan zijn hogere waterpeilen nodig. Op de hogere kavels blijft landbouw, in aangepaste vorm, goed mogelijk.

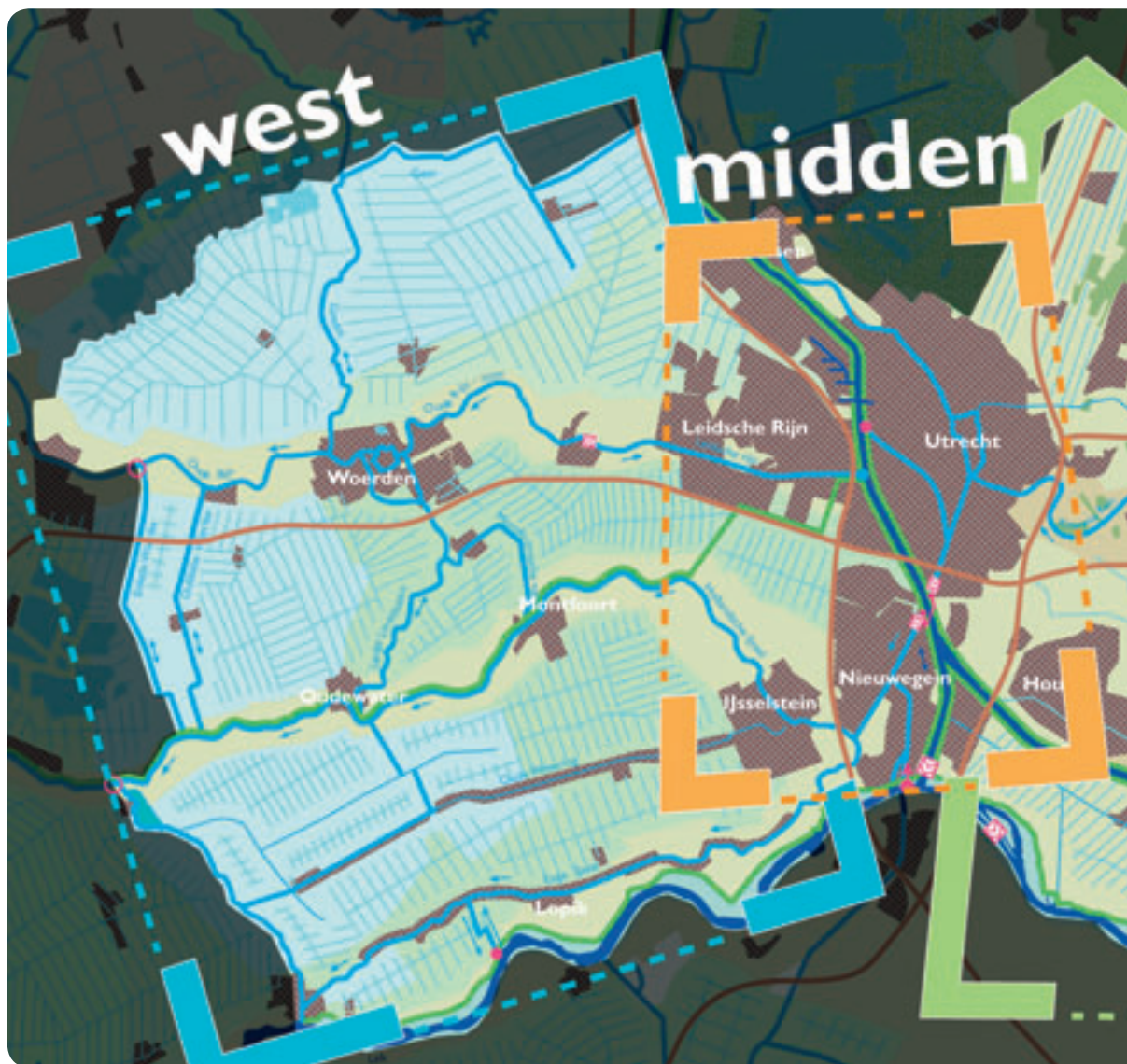
groot, aaneengesloten natuurgebied, extra open water

In de natste delen van deze regio (< 5%) is de huidige landbouw niet te combineren met duurzaam waterbeheer. Het meest kansrijk is hier de ontwikkeling van natte natuur.

Rol van het waterschap?

Het waterschap wil bij de ontwikkeling van het Groene Hart een belangrijke adviserende én actieve rol spelen. De Stuurgroep Groene Hart, waarin de drie betrokken provinciebesturen samenwerken, heeft hierbij uitdrukkelijk de regio.

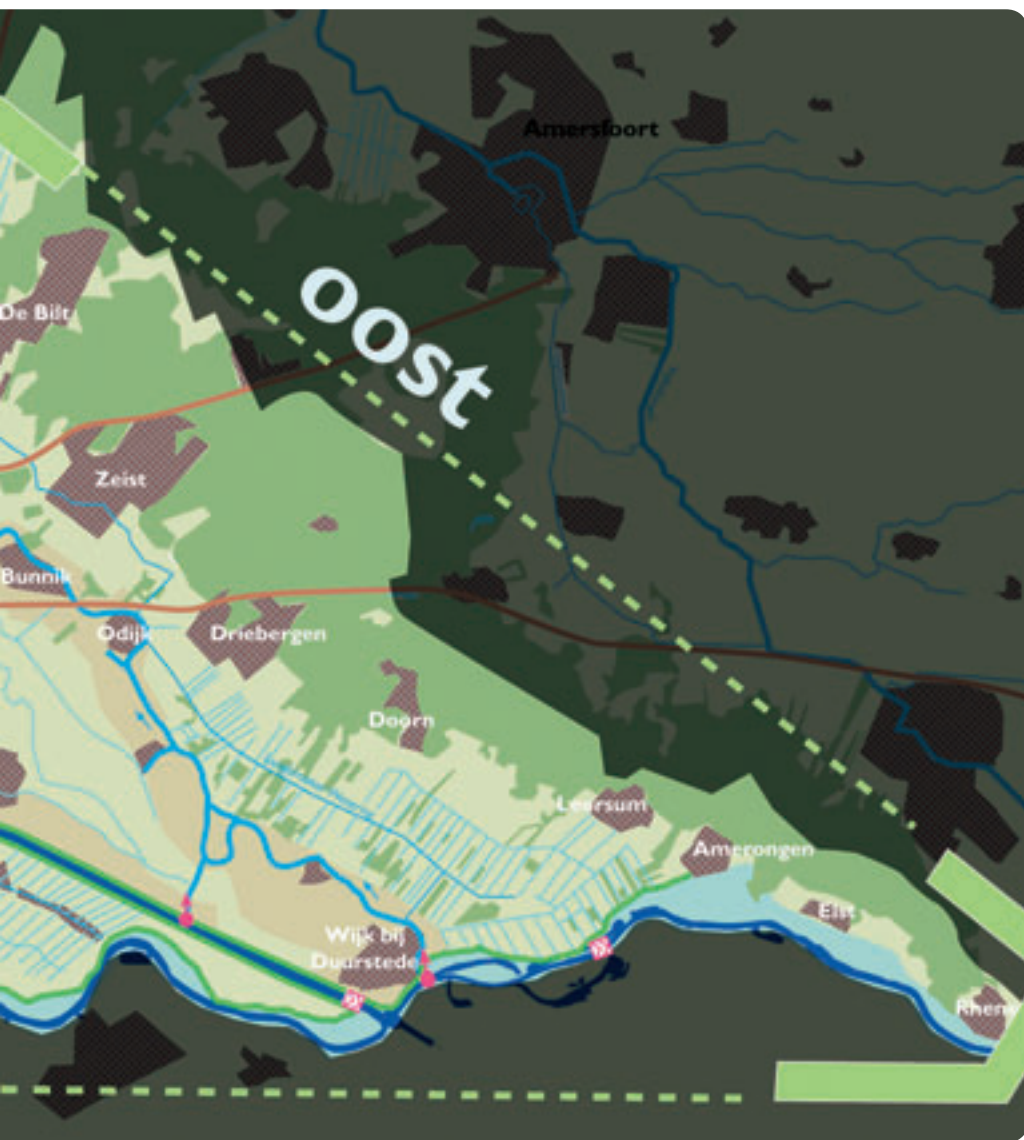
Het waterschapsbelang is het zoeken naar ruimte voor water. Hierin nemen wij het initiatief. Aan vermindering van de bodemdaling leveren wij vooral een bijdrage als adviseur.

Oostelijk gebied: water bindt

Opvallend in het oostelijk gebied is de overgang van hoog naar laag. Het gebied tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Kromme Rijn kent een mozaïek van bebouwing, bos- en landbouwpercelen en herbergt veel natuurwaarden. Op de oevers van de Kromme Rijn zijn veel (fruit)boomgaarden.

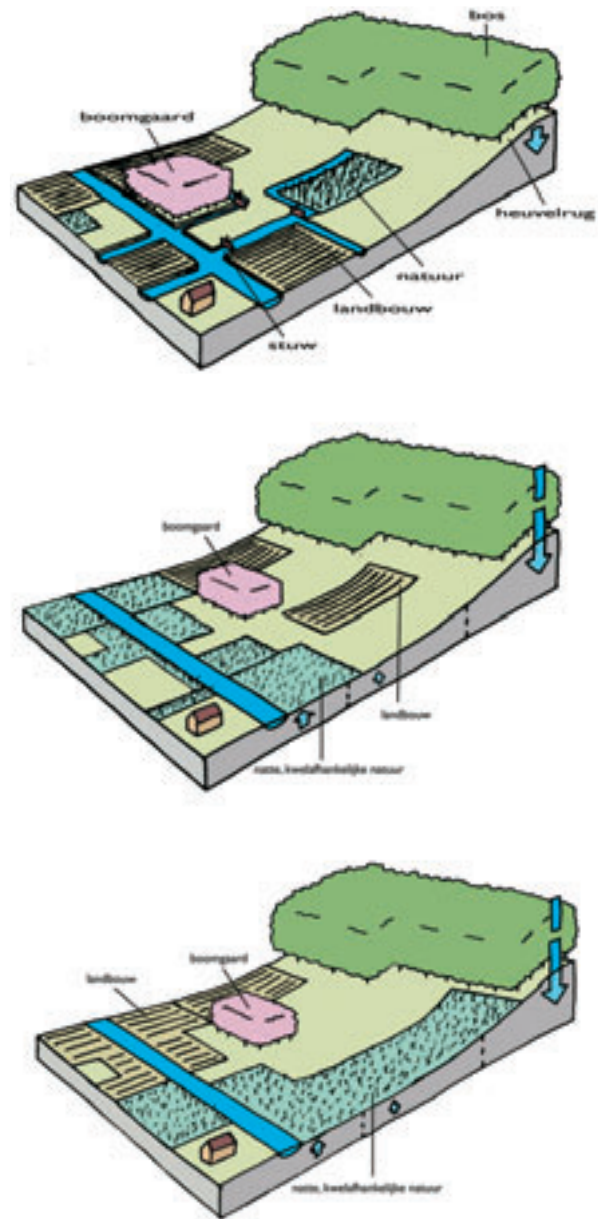
Het regenwater dat op de Heuvelrug infiltreert, komt in het Langbroekerweteringgebied als schone kwel weer aan de oppervlakte. In de huidige situatie wordt dit kwelwater onvoldoende vastgehouden en profiteert de natuur er slechts in beperkte mate van. Er wordt meer gebiedsvreemd water ingelaten dan nodig.

Toekomstperspectieven

Voor de ontwikkeling van het watersysteem zien wij drie perspectieven.

- 1 We kunnen het huidige watersysteem optimaliseren. Wij stellen dan op basis van het huidige mozaïek van natuur- en landbouwpercelen verschillende waterpeilen in. De waterpeilen worden geregeld met een uitgekiend systeem met veel (computergestuurde) stuwen. Het kwelwater wordt bij dit perspectief niet volledig benut en we blijven gebiedsvreemd water inlaten.
- 2 Een tweede perspectief is dat we het kwelwater vasthouden en dit optimaal voor het gebied benutten. Dit perspectief vraagt flinke aanpassingen in het gebied.
- 3 Een derde perspectief is om natte natuurgebieden te verbinden met de drogere bossen op de Heuvelrug. Dat geeft een afwisselend patroon van langgerekte stroken landbouw- en natuurgebieden. Ook dit perspectief vraagt veel aanpassingen in het gebied.

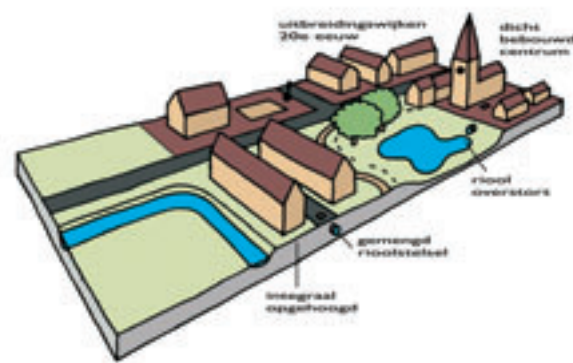
Rol van het waterschap?

In dit gebied liggen kansen en daarbij past een ambitieuze doelstelling. Het waterschap kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren. De provincie heeft een sturende rol.

Stedelijk gebied: maatwerk

De stadsregio Utrecht is sterk verstedelijkt. Water is onderdeel van de complexe stedelijke dynamiek. De noodzaak tot het realiseren van duurzaam en doelmatig stedelijk waterbeheer wordt ook door de gemeenten in deze regio onderkend.

Een belangrijk vraagstuk is de verwerking van het regenwater. In de oudere wijken verdwijnt het meeste regenwater, samen met huishoudelijk afvalwater, in één ondergronds rioolstelsel naar de waterzuivering. Bij hevige regenbuien kan het rioolstelsel het water niet verwerken. Het stroomt dan via riooloverstorten in sloten en vijvers en veroorzaakt overlast op straat. Door de klimaatverandering neemt dit probleem toe.

Toekomstperspectief

Het stedelijk gebied kent grote verschillen in bebouwingsdichtheid, de hoeveelheid open water en grondwaterstanden. Deze verschillen vragen om maatwerk per gebied.

In dichtbebouwde centrumgebieden is weinig ruimte om nieuwe sloten en plassen aan te leggen voor waterberging. De oplossing bestaat vooral uit meervoudig ruimtegebruik, zoals tijdelijke waterberging op daken en op speciaal daarvoor ingerichte 'waterpleinen'.

Rol van het waterschap?

In dit gebied speelt het waterschap vooral een belangrijke rol in speciale projecten. Voorbeelden zijn de ontwikkeling van polder Rijnenburg en de verbetering van de rioolwaterzuivering Utrecht.

Wij zien hier kansen om op een ambitieuze, vernieuwende manier met waterbeheer om te gaan.

Blik op West-Nederland

In het werkgebied van De Stichtse Rijnlanden spelen ook vraagstukken die alleen op een hoger schaalniveau kunnen worden opgelost, samen met het Rijk en de andere waterbeheerders in West-Nederland. Het gaat dan met name om de veiligheid van de dijken (primaire keringen) en de behoefte aan zoet water in West-Nederland in droge tijden.

Zijn de dijken veilig?

De noordelijke Lekdijk voldoet op dit moment aan de vereiste veiligheidsnormen. Uit recent onderzoek blijkt echter, dat als deze dijk doorbreekt, grootschalige overstromingen in de Randstad het gevolg zijn. De overstromingen beperken zich niet tot één dijkkring. Het stelsel van dijkkringen voldoet niet: de dijken langs Amsterdam-Rijnkanaal en Hollandse IJssel zijn niet op orde. Het waterschap vindt het belangrijk dat het Rijk hier zijn regierol oppakt.

Het versterken van de dijken heeft echter grote consequenties voor bijvoorbeeld de oude kernen van Montfoort, Oudewater en Haastrecht. De dijk loopt daar dwars doorheen.

Oudewater: waterkering langs de Hollandse IJssel

Daarom is het gewenst ook alternatieven in beeld te brengen, bijvoorbeeld het aanleggen van nieuwe compartimenteringsdijken of andere maatregelen, die de gevolgen van een overstroming verkleinen. Een andere mogelijkheid is overstromingen in bepaalde gebieden te accepteren, maar welke gebieden moeten dit nou zijn?

Zijn de normen afdoende?

Daarnaast is het de vraag of de in de zestiger jaren vastgestelde veiligheidsnormen van de dijkkringen nog voldoen. De sterk toegenomen

verstedelijking heeft tot een onlogische indeling van veiligheidsnormen geleid. Zo geldt in Houten en Nieuwegein een lagere norm dan voor dijkkring 14 (de Randstad). Zijn door de verstedelijking van dit gebied de normen nog wel afdoende? We verwachten dat het Rijk bij dit vraagstuk zijn verantwoordelijkheid neemt. Aanpassen van de norm kan betekenen dat de Lekdijk verder verbeterd moet worden. Of dat gezocht moet worden naar andere oplossingen, zoals het creëren van ruimte voor de rivier.

Houden we het zoet?

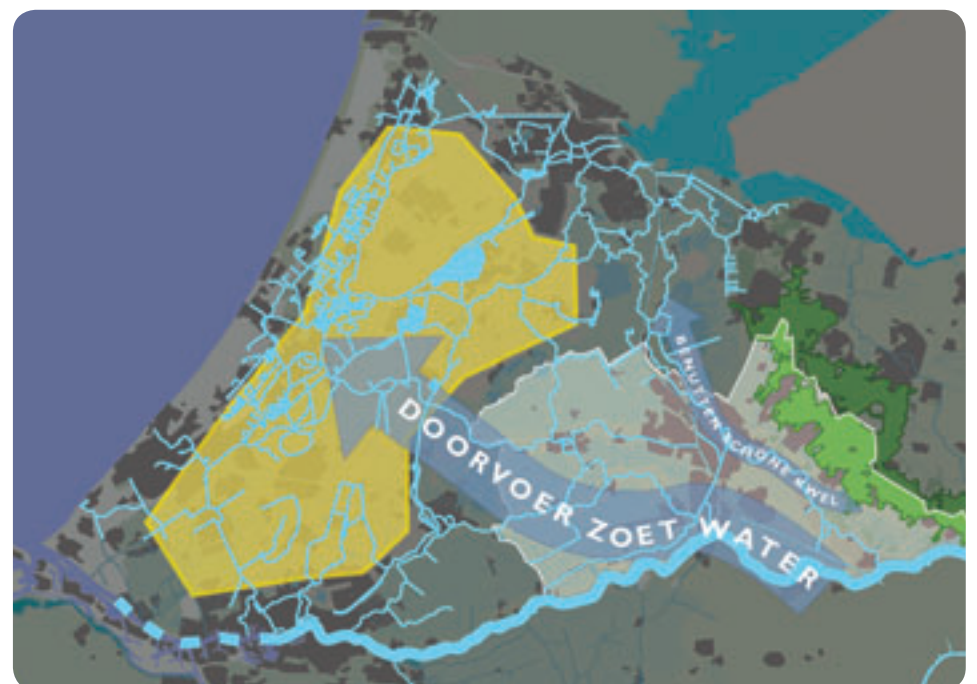
Het watersysteem van De Stichtse Rijnlanden speelt momenteel een belangrijke rol als 'doorvoer' voor de zoetwatervoorziening van West-Nederland, met name onder extreem droge omstandigheden. In 2003 heeft deze Kleinschalige Water Aanvoer (KWA) via de routes Leidsche Rijn-Oude Rijn en Lek-Lopikerwaard-Hollandse IJssel-Wiericke gefunctioneerd. Perioden van droogte zullen in de toekomst frequenter en langer voorkomen. Het huidige watersysteem is hierop niet berekend.

Als we het water in West-Nederland onder alle omstandigheden zoet willen houden, zullen we in actie moeten komen. Dat kan betekenen dat we de huidige aanvoercapaciteit fors vergroten. We kunnen ook zoeken naar alternatieven, zoals aanvoer van zoet

water vanuit het IJsselmeer. Ook het accepteren van verbrakking van (delen) van de westelijke watersystemen is een optie. Deze keuzes moeten op rijksniveau gemaakt worden. Ze hebben echter wel grote consequenties voor het toekomstige waterbeheer van De Stichtse Rijnlanden.

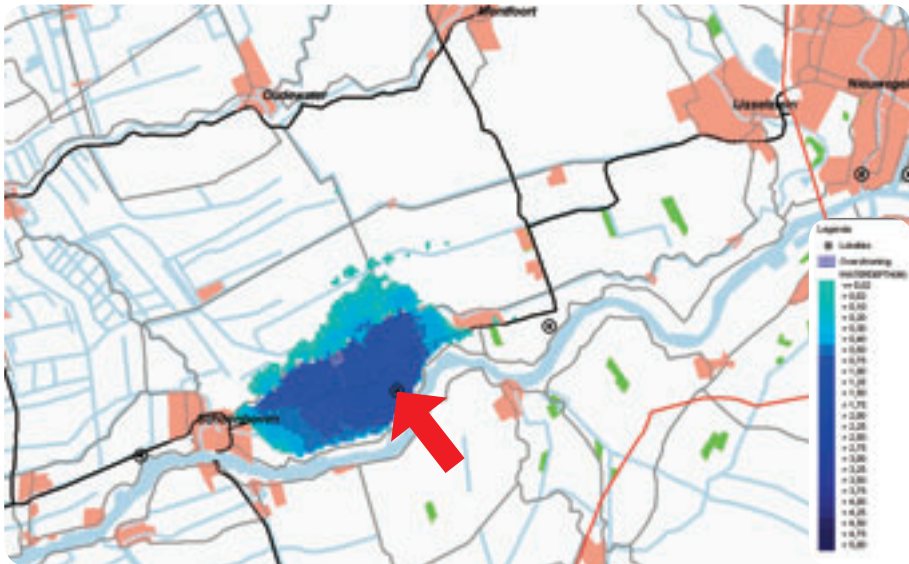

Gemaal de Aanvoerder in Leidsche Rijn: cruciale rol bij zoetwatervoorziening in West-Nederland in droge tijden

Voorbeeld: gevolgen van een dijkdoorbraak

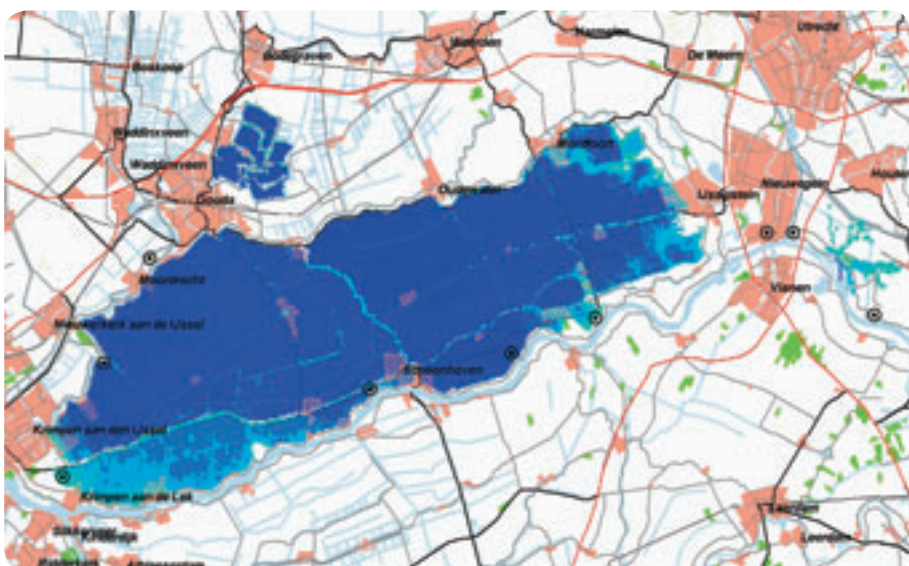
In onderstaand voorbeeld breekt de Lekdijk door in de buurt van Lopik (de doorbraaklocatie is in de plaatjes aangegeven met een pijl). Om de gevolgen van een overstroming van de Lekdijk duidelijk te maken, is met een computermodel berekend hoe het water zich door het gebied verspreidt.

Situatie na 2 uur

Het water verplaatst zich snel door de Lopikerwaard. Na twee uur bereikt het water de kernen van Schoonhoven en Lopik. Al na vier uur komt het water tot de Vlist en breidt de overstroming zich uit naar de Krimpenerwaard.

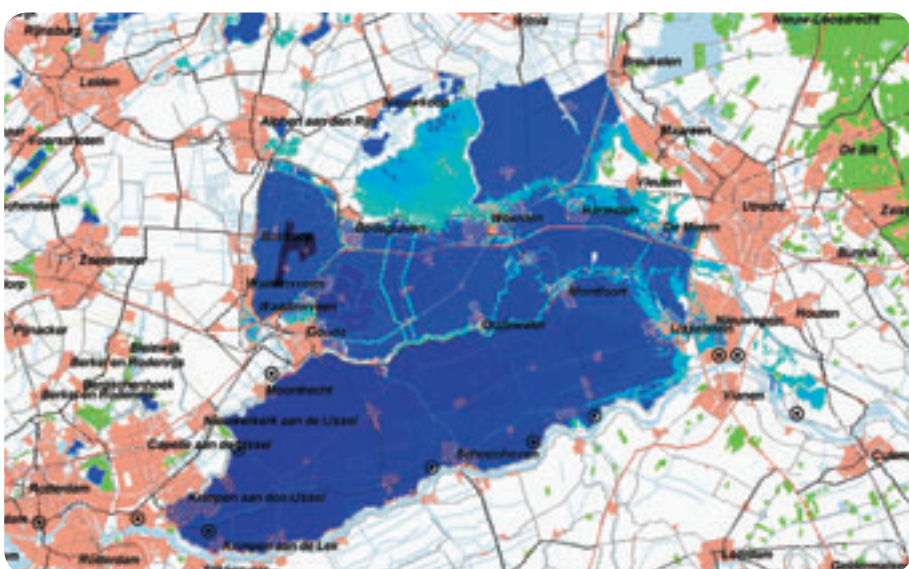
Na ruim een halve dag staat het water tot aan de Hollandse IJssel. De dijk langs deze rivier keert het water. De zuidrand van Montfoort overstroomt. Na 18 uur staat het water aan de rand van IJsselstein.

Situatie na 40 uur

Na een dag treden waterdieptes tot 2 meter op. De Krimpenerwaard stroomt verder vol en het water bereikt de zuidrand van Gouda. Krimpen wordt na anderhalve dag bereikt. Na 40 uur staan vrijwel de gehele Lopiker- en Krimpenerwaard onder water. Alleen IJsselstein is nog grotendeels droog.

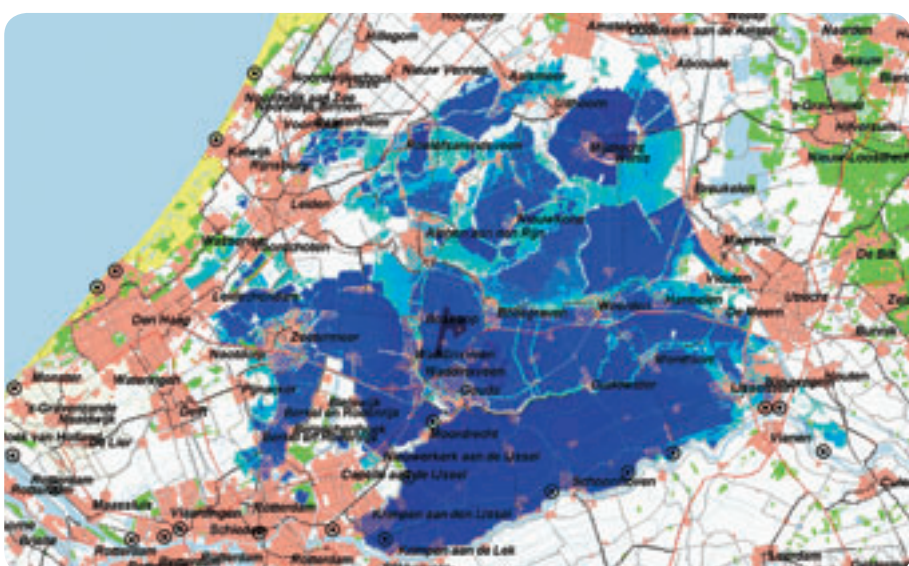
Na drie dagen breidt het water zich verder uit naar het noorden. Het stroomt tussen Oudewater en IJsselstein over de Hollandse IJssel. Oudewater en Montfoort en de polder Rijnenburg lopen onder. De A12 en de spoorlijn Woerden-Gouda keren het water tot vier dagen na de doorbraak. IJsselstein is dan grotendeels overstroomd en het water stroomt over de A2 naar Nieuwegein. In de Lopikerwaard treden waterdieptes tot 3.5 m op.

Situatie na 7 dagen

Op de vijfde dag breidt de overstroming zich uit naar Woerden en De Meern. Het water stroomt over de kade langs de Oude Rijn noordwaarts. Het water bereikt ook de oostelijke wijken van Gouda en Bodegraven.

Na zeven dagen is het gehele gebied van De Stichtse Rijnlanden ten westen van de A2 overstroomd. Alleen het gebied rond Vleuten blijft nog droog.

Situatie na 14 dagen

Het water stroomt verder naar het noorden en westen, waarbij grote delen van de Randstad overstroomt. Hier stopt onze berekening.

interview

Zoetwatervoorziening op de lange termijn, Veiligheid en Het Groene Hart

Patrick Poelmann vroeg mevrouw Renske Peters, directeur Water van het Directoraat Generaal Water van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, naar de relatie tussen het Rijk en het regionale bestuur. Hoe kijkt zij aan tegen de zoetwatervoorziening op lange termijn? "Het staat buiten kijf dat dit een groot vraagstuk is. We moeten niet denken dat we dit op lokaal of regionaal niveau kunnen oplossen", zegt Peters. "Voor het zoet houden van de Randstad is het in eerste instantie nodig een goed beeld van de problematiek te hebben. Veel factoren zijn onzeker. Het is de kunst om binnen de diverse scenario's een richting te vinden, die kan inspelen op deze onzekerheden. Daarbij liggen verschillende opties open; water in voorraad houden of besparen op het gebruik. IJssel- en Markermeer geven mogelijkheden, maar ook water vasthouden in de droogmakerijen." Peters benadrukt dat het van belang is deze discussie niet alleen met de technische instanties te voeren, maar dat dit breder maatschappelijk gedeeld moet worden.

Veiligheid is eveneens een aspect van nationaal belang. De normeringsystematiek staat volgens Peters niet ter discussie. Wel is de afgelopen decennia de verstedelijking sterk toegenomen. "Preventie blijft voorop staan. Ook door sturen op de ruimte en slimme inrichting maken we de risico's beter beheersbaar. Dan komt vervolgens aan de orde 'wat, als dan toch...' scenario, en dan hebben we het over het management van de gevolgen."

Peters noemt 'Het Groene Hart' een voorbeeld van een regio van nationaal belang. Zij geeft de waterbeheerders, waaronder haar eigen directoraat, een opdracht mee: "Als we zeggen dat water een sterke kracht is voor de ruimtelijke ontwikkeling, dan moeten we ook de kaders aangeven, die ruimte bieden aan creativiteit."

Samen aan de slag!

Wie staat aan het roer?

Water is geen zaak van het waterschap alleen. Door de grote aandacht voor water in het afgelopen decennium hebben alle overheden hun eigen verantwoordelijkheden op het gebied van water genomen. Ook burgers en bedrijven komen in actie. De vraag "Wie staat aan het roer?" heeft dus in elk geval als antwoord: meerdere partijen.

Het gebied van De Stichtse Rijnlanden is gevarieerd: van stedelijk tot landelijk gebied, van veenweide tot stuwwal. In elk gebied zijn de vraagstukken en de betrokken partijen anders. De vraag is dan ook vooral: "Wie stuurt waar?"

Water voorop!

Naarmate we meer te maken krijgen met de grillen van het klimaat wordt ruimte voor water belangrijker. Water concurreert in het centrum van Nederland met veel andere functies. Het waterschap daagt de provincies en gemeenten, als regisseurs, uit tot creativiteit en samenwerking.

Het waterschap brengt hierbij deskundigheid, menskracht en geld in. We willen onze partners inspireren door de kansen te laten zien die water biedt, in zowel stedelijk als landelijk gebied. En als die partners vervolgens bereid zijn om water een plek te geven, is het waterschap bereid om over risicodragend investeren na te denken.

De handen ineen

In stedelijk gebied is de gemeente samen met het waterschap de bepalende partij voor het waterbeheer. De gemeente is met de Wet Gemeentelijke Watertaken aangewezen als dé regisseur voor de afvoer van afval-, regen- en stedelijk grondwater. Het waterschap wil aanwezige kennis bij gemeenten en waterschap bundelen. We moeten samen innoveren om te werken aan maatschappelijk optimale oplossingen tegen aanvaardbare kosten. Hoe we dat doen kan variëren: van detachering van medewerkers bij de gemeente tot een gezamenlijke beheersorganisatie, van het ontwikkelen van zuiverings- en rioleringsplannen tot toezicht op lozingen.

Brede kijk op uitvoering

In landelijk gebied heeft het waterschap zelf directe zeggenschap over het waterbeheer. In de gebieden waar dit belang cruciaal is, bijvoorbeeld rond de kering van de Hollandse IJssel en de boezem van de Oude Rijn, past een rol als regisseur. Wij zoeken hierbij actief de partijen die van belang zijn bij de ontwikkeling van het gebied.

Medeontwikkelaar zijn van het landelijk gebied betekent ook zoeken naar oplossingen die verder gaan dan de waterschapstaak. Zelfs als dat in de uitvoering betekent dat het waterschap op het land werkt in plaats van aan het water!

Kadeverbetering bij de Grecht

Polderen in de polder

De sloten zijn de haarvaten van het watersysteem. Deze haarvaten hebben wij niet in eigendom. Om natuurvriendelijke oevers en extra open water te realiseren, zijn wij dus afhankelijk van medewerking van agrariërs, terrein- en wegbeheerders.

Wij gaan onderzoeken hoe een meer natuurvriendelijk onderhoud kan worden ingepast in de agrarische bedrijfsvoering. Daarbij kijken we ook naar financiële en juridische instrumenten die zowel voor grondeigenaren als voor het waterschap aantrekkelijk zijn.

De burger kan helpen

Ook burgers kunnen een bijdrage leveren aan beter waterbeheer.

Bijvoorbeeld door niet alles zomaar door het riool te spoelen, maar ook door mee te werken aan initiatieven om af te koppelen.

Het waterschap zoekt ook de komende jaren actief burgers op, om hen te ondersteunen bij het leveren van deze eigen bijdrage en hen te betrekken bij de planvorming.

Gemeenten en waterschap kunnen samen optrekken in de communicatie met burgers. Concrete voorbeelden hiervan staan al in de steigers: het waterloket voor de inwoners van de stad Utrecht, en het afkoppelproject particuliere terreinen, waarbij het waterschap samenwerkt met de gemeenten Rhenen en Utrechtse Heuvelrug.

Ook in het landelijk gebied is burgerparticipatie bij de totstandkoming van maatregelen gewenst. Actieve betrokkenheid van bewoners, grondeigenaren en recreanten draagt bij aan betere oplossingen én aan een betere waterkwaliteit.

Tot slot

Tot zover onze bespiegelingen over het waterbeheer in ons werkgebied. Natuurlijk is dit essay niet volledig. We hebben ons gericht op de actuele vraagstukken.

Wij hopen dat dit essay u inspireert om samen met ons aan de slag te gaan met het duurzaam waterbeheer van morgen!

Hoe geven we water de ruimte?

Colofon

"Water voorop?!" is een uitgave van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Poldermolen 2
Postbus 550
3990 GJ Houten

Telefoon
(030) 634 57 00

Fax
(030) 634 59 99

Internet
www.destichtserijnlanden.nl

E-mail
info@hdsr.nl

Fotografie
Hoogheemraadschap
De Stichtse Rijnlanden,
Fotodienst Het Utrechts
Archief, ministerie van
Verkeer en waterstaat,
LTO Noord

Samenstelling en redactie
Hoogheemraadschap
De Stichtse Rijnlanden

Ontwerp en vormgeving
Elan Strategie & Creatie
April 2008

